జీవధాతువు

సౌదామిని ఆ బ్రాంచికి కొత్తగా బదిలీ అయి వచ్చింది. పేరుకు తగ్గట్టే ఒక మెరుపులా మెరిసిపడింది. అంతటి అందకత్తె ఉద్యోగం చేసుకుంటూ ఇంకా ఒంటరిగా హాస్టల్‌లో ఉంటున్నదని తెలుసుకున్న బ్రహ్మచారులు ఆసక్తిగా కనుబొమలెగరేశారు. పెళ్లి అయిపోయిన ఉద్యోగినులు కాసింత ఈర్ష్యగా క్రీగంట చూశారు.

"ఇంతికో అభిరుచి. మరి, ఈవిడ ఏ రాజకుమారుడి కోసం నిరీక్షిస్తున్నాదో? ఏ డాక్టరో. ఏ ఇంజనీరో..." అని కళ్ళు తిప్పుకుంటూ నవ్వింది, విరామ సమయంలో కాఫీ సేవిస్తున్న కాత్యాయిని.

"ఎప్పుడూ తెగ పుస్తకాలు కొని డబ్బు తగలేస్తూ ఉంటుందే. ఆవిడకోసం ఎవడో రచయితే దిగిరావాలి కాబోలు" అని ఊహాగానం చేసింది ఉషారాణి.

కాసింత తీరిక దొరుకుతే ఏదైనా పుస్తకం పట్టుకుని కూర్చునేది సౌదామిని. చేతినిండా పని ఉంటే చదువుతున్న పుస్తకాన్ని బోర్లించి, తన పనిలో మునిగిపోయేది. ఒక ఉదయం ఏదో పుస్తకం తెరవబోతున్న సౌదామిని కౌంటర్‌లోకి తొంగి చూస్తున్న మునివేళ్ళూ, వాటి మధ్య రెపరెపలాడుతున్న చెక్కునూ చూసింది. ఖాతాలో జమ కావాల్సిన ఆ చెక్కును పరిశీలనగా చూసి, దాన్ని అందించిన యువకుణ్ణి ఉత్కంఠతో చూసి, లేగదూడలా చౌకళించింది. కౌంటర్ ఫాయిల్ మీద స్టాంపు కొట్టి అందిస్తూ "మీరు రచయిత వినయ్‌కుమార్ గారు కదండీ?" అని కాటుక కళ్ళు పెద్దవిగా చేసి ప్రశంసాపూర్వకంగా అడిగింది. అలా అడుగుతూ ఇంకో చిన్న పుస్తకాన్ని కూడా అందించింది. ఆ పుస్తకాన్ని అందుకుని అర్థం కానట్టు నిలిచిపోయిన యువకుణ్ణి చిత్రంగా చూస్తూ "మీకభ్యంతరం లేకుంటే ఆటోగ్రాఫ్" అని మృదువుగా కోరింది.

"సృష్టిలో తీయనిది స్నేహమేనోయీ" అని రాసి సంతకం చేసి చిరునవ్వుతో ఆ చిన్న పుస్తకాన్ని అందించాడు వినయ్. అలా పరిచయం స్నేహంగా చిక్కబడిన కొద్ది రోజులలోనే ఒక సాయంత్రం టాంక్‌బండ్‌మీద కలిసినప్పుడు "మీ కథల్లో ఒలకబోసే ఆర్ద్రత అంతా ఎక్కడనుంచి వచ్చింది?" అని నిలదీసింది.

"ఆర్ద్రత జీవధాతువు. అది ప్రతీ జీవికి తల్లి అందిస్తుంది" అన్నాడు ప్రశాంతంగా.

"ఓహో! గడుసువారే. పాపం తల్లి మీద ఎంత బాధ్యత వేసేశారు. తల్లి పిల్లలకి ఆర్ద్రత అందించాలేం? తండ్రి పిల్లలకందివ్వనవసరం లేదుకదూ.తల్లి పట్ల తండ్రి ఆర్ద్రత చూపించనక్కరలేదు. భలే వుంది మీ తర్కం" అని కవ్వించింది.

"జీవితం నాణెమైతే స్త్రీ పురుషులిద్దరూ రెండు పార్శ్వాలు. వాళ్ళ సమన్వయం లేందే జీవితానికి అర్థమే లేదు. ఇందులో వాదం దేనికి?" అన్నాడు చిన్నగా నవ్వుతూ. తన భావాన్ని ఇంకా సరిగ్గా చెప్పాలన్న ప్రయత్నంలో "తల్లి దగ్గర పుష్కలంగా ఆర్ద్రత అందుకున్నవాడు తన భాగస్వామికీ పిల్లలకూ పంచలేకపోడు" అని, సౌదామిని ప్రతిస్పందనకోసం ఆమె కళ్ళలోకిచూశాడు. ఇంకోమారు పబ్లిక్ గార్డెన్‌లో యాదృచ్ఛికంగా కలిసినప్పుడు "మీకు కథా వస్తువు ఎలా దొరుకుతుంది?" అని చిన్నపిల్లలా అడిగింది.

"మన చుట్టూ ఉన్న జీవితంలోంచే కథావస్తువు దొరుకుతుంది- నేలలోంచి అంకురం తలఎత్తినంత సహజంగా.." ఇదీ వినయ్ వివరణ.

ఇలా అవకాశం ఉన్నప్పుడు ప్రశ్నల వర్షం కురిపించే సౌదామిని శాంతమ్మ కోడలుగా, వినయ్ కుమార్ జీవిత భాగస్వామినిగా గృహప్రవేశం చేసి, ఉద్యోగినుల హాస్టల్‌కి టాటా చెప్పేసింది. ఆ బ్రాంచిలో పనిచేసే తోటి ఉద్యోగులుకూడా ఊహాగానాలకు స్వస్తి చెప్పారు.

తన కోరిక తీరి, తనకు నచ్చిన రచయితతో దాంపత్యం నెరపుతున్న సౌదామిని జీవితం హాయిగానే సాగుతోంది. వినయ్‌కు తన తల్లీ, దూరదేశంలో ఉద్యోగం చేసుకుంటున్న తమ్ముడూ తప్ప చెప్పుకోదగ్గ బంధువర్గం వేరే లేదు. ముత్యాలకోనలాంటి తన దస్తూరీతో ఎప్పుడైనా తీరిక దొరికితే వినయ్ రాసిన కథలకు మేలు ప్రతి రాసిపెడుతుంది. వినయ్ సృష్టించిన పాత్రలనీ,వాటి ప్రవర్తననీ నిర్మొహమాటంగా విమర్శిస్తుంది. అతనుకూడా ఏ రచన సాగించినా సౌదామినికి వినిపించకుండా ఏ పత్రికకూ పంపడు. ఎప్పుడైనా ఎవరైనా ప్రముఖ రచయిత రాసిన కథ చదివి ఆమెకు తృప్తిగా లేకుంటే "ఈ కథలో ఉన్న ప్రత్యేకత ఏమిటి? రచయిత ప్రసిద్ధుడైనాక ఏది రాసినా చదువుతారనుకుంటాడో ఏమో" అని తర్కిస్తుంది.

"అంత సులభంగా తీసిపడేయకు. ఒక్కొక్కప్పుడు మనం రచయిత స్థాయికి ఎదగక పోవచ్చు. మరికొన్ని ఏళ్ల అనుభవంతో ఆ తర్వాత ఆ కథే చదువుతే అపూర్వ కళాఖండంగా తోచవచ్చు" అని స్థిమితపరుస్తూ ఉంటాడు- వినయ్.

ఒక ప్రముఖ పత్రికలో ఉద్యోగం చేస్తున్న వినయ్ కార్యాలయం వేళలు వేరు. సౌదామిని బ్యాంక్ పనిచేసే వేళలు వేరు. సౌదామిని ఉదయం హడావిడి పడుతూ పరుగు తీయక తప్పదు. ఈ కారణంగా ఉదయం పూట భోజనాలు ఎవరెలా చేసినా రాత్రి పూట భోజనం తల్లీ, కొడుకూ,కోడలూ కలిసి విధిగా చేస్తారు. నవ్వులతో, విమర్శలతో, వినోదాలతో చర్చా వేదికగా సాగుతుంది ఆ తతంగం అంతా.

నీలాకాశంలో చిన్న మబ్బుతునక ఇంతింతై ఆకాశాన్ని ఆవరించినట్టు ఒక మధ్యాహ్నంవేళ జరిగిన చిన్న సంఘటన ఆ ఇంట్లో సహజ వాతావరణాన్ని అనూహ్యంగా మార్చింది. రెండు మూడు రోజుల పాటు రాత్రి భోజనాలు ముభావంగా కళతప్పి సాగుతున్నాయి. ఈ మార్పుకి కారణమేమైనదీ శాంతమ్మకు అర్థం కాలేదు. ఏం జరిగిందీ ఆమెకేం తెలుసు. అసలు వినయ్‌కే తెలియలేదు.

ఆ రోజు బ్యాంక్‌కి శలవు. సౌదామిని ఇంట్లోనే ఉంది. వినయ్ ఉదయాన్నే పత్రిక కార్యాలయానికి వెళ్ళి మధ్యాహ్నానికల్లా ఇంటి కొచ్చేశాడు. సుమారుగా ఒంటి గంట కావస్తున్న వేళ తన గది ముందు వీధి వేపున్న బాల్కనీలోకి వచ్చి ఏమీ తోచక నిలబడ్డాడు. పాతిక అడుగుల వెడల్పయినా లేని ఆ వీధి రోడ్డుకి అవతల ఎదురుగా ఉన్న డాబా ఇంటికి పైన ఇంకో అంతస్తు లేపుతున్నారు. ఎక్కడ చూసినా ఇటుకలు, రాళ్ళు, కంకర, సిమ్మెంటు బస్తాలు, సీకులు కనుపిస్తున్నాయి. హడావిడిగా పని సాగుతోంది. కాసింత దూరాన ఉన్న వేపచెట్టు కింద చిన్న పాక ఒకటి కొత్తగా లేచింది. మేస్త్రీలు ఇటుక మీద ఇటుక పేర్చి గోడ లేపుతున్నారు. రోజు కూలికి పని చేసే ఆడా మగా ఇటుకలందిస్తూ, సిమ్మెంటు కలుపుతూ తీరిక లేకుండా ఉన్నారు. దారిని పోయే పెద్దమనిషిని చూసి "దొరా! ఎన్నికొట్టిన్ను" అని ఎంతో ఆరాటంతో ఇటుకల గంప నెత్తిమీద పెట్టుకున్న ఎల్లమ్మ టైమ్ అడుగుతోంది.

ఇంతలో ఎక్కడ పని అక్కడ ఆపి, శ్రమపడ్డవాళ్లంతా కాళ్ళూ చేతులూ కడుక్కున్నారు. కాస్సేపటికి వాళ్ళు తెచ్చుకున్న టిఫిన్ డబ్బాలతో, జొన్న రెట్టె మూటలతో ఏ చెట్ల నీడకో, ఏ చాయ్ దుకాణాల దగ్గిరకో అంతా కాకుల్లా ఎగిరి చెల్లాచెదరైపోయారు. ఎంతో సందడిగా ఉన్న ఆ ప్రాంతం ప్రశాంతంగా, నిర్జనంగా మారిపోయింది. ఎల్లమ్మ చెట్టు కింద పాకలోకి పోయి ఇంత తిని నీళ్ళు తాగి వేపకొమ్మకు కట్టిన గుడ్డ ఉయ్యాలలోనికి తొంగిచూసి పలకరించింది. ఒక నల్లనివాణ్ణి పద్మనయనాల వాణ్ణి ఆప్యాయంగా అందుకుని ఆ చెట్టునీడనే ఇసుకమేట మీద పడి పాలు కుడుపుతోంది. ఆత్రంగా తల్లిపాలు తాగుతూ మధ్య మధ్య విరామంలో తల్లి మొహంలోకి చూస్తూ, మళ్ళీ ఏదో జ్ఞాపకం వచ్చినట్టు పాలు కుడుస్తూ ఆయాసపడిపోతున్నాడా పసి వెధవ. ఉండి ఉండి తన చిన్న పెదవులు కదిపి ఉంగా, ఉంగా అని ఊసులాడుతూఉంటే ఎల్లమ్మ వాడి ముంగురుల్ని తన మునివేళ్ళతో సవరించి, ఆ వింత శబ్దాలకెన్నో అర్థాలూ, భాష్యాలూ చెప్పుకొంటోంది. ఆ మాటలకి తగిన సంజాయిషీలు కూడా చెప్పుకొంటోంది. అలా పొట్టనిండా పాలు తాగడమే పసివాడు తనకు చెయ్యగల మహోపకారం అన్నట్లు ఒళ్ళంతా నిమురుతూ మగత నిద్రలోకి జోగుతోంది. అలా పాలిస్తున్న సమయంలో ఆ పడుచు కళ్ళలో నిండి ఉన్న ప్రశాంతతకీ పది నిమిషాల క్రిందట పని చేస్తూ దారిని పోయే మనిషిని ఎన్ని కొట్టిన్ను దొరా! అని అడిగినప్పుడు

కనుపించిన ఆత్రానికీ ఉన్న తేడాను తలచుకుని బాల్కనీలో నిలుచున్న వినయ్ విస్తుపోతూ ఆలోచిస్తున్నాడు. ఆ చిన్న సంఘటన అతన్ని సుదీర తీరాలకీ, చిరంతన దృశ్యాల్లోకీ లాక్కుపోయింది.

పసివాడు తాగినంత పాలు తాగి, ఆకలి తీరాక ఆటల్లోపడి తల్లి గుండెలమీద ఉన్న ఆచ్ఛాదన చిందరవందర చేసి పాకురుకుంటూ పోయి కాసింత దూరాన బీడీ కాల్చుకుంటున్న తన తండ్రి యాదయ్య దగ్గరగా పోయి ఎత్తుకోమని చేతులందించాడు. యాదయ్య ఆ పసివాణ్ణి ఎత్తుకుని ఎక్కడికో తీసుకుపోయాడు. మధ్యాహ్నం వరకూ పడ్డ శ్రమతో ఎల్లమ్మ నిద్రలోకి జారుకుంది.

అటుగా బాల్కనీలోకి అప్పుడే వచ్చి వినయ్ వెనుక నిల్చున్న సౌదామిని ఒక్క క్షణం అసహనంగా, ఏమీ అర్థం కానట్టు అవాక్కయిఉండిపోయింది. అటు ఇసుక మేట మీద నిర్లజ్జగా పడుకున్న స్త్రీ, ఇటు తదేక దృష్టితో చూస్తున్న వినయ్ కుమార్. "ఇంత ఎండవేళ ఈ బాల్కనీలో ఎందుకూ? పదండి లోనికి" అని చెప్పాలనుకుంది. ఆవేశపు ఒత్తిడివల్ల మాట రాలేదు. అక్కడ నిలవకుండా, ఏ సవ్వడీ చెయ్యకుండా ఏవగింపుతో వచ్చింది వచ్చినట్లే గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది.

తన ఆలోచనల్లోంచి తేరుకున్న వినయ్ తన గదిలోకి వెళ్ళి కొన్ని కాగితాలు టాగ్ చేసి కొంత సేపు ఏదో రాసుకున్నాడు. కాస్త టీ, వేడిగా తాగాలనిపించి వంట గదిలోకి వెళ్ళి స్టౌ అంటించి నీళ్ళు పెట్టాడు. అలాటి సమయంలో సౌదామిని ఆఫీసుకి వెళ్ళకుండా ఇంట్లో ఉంటే స్టౌ వెలిగించిన చప్పుడు విని, కలగచేసుకుని వేడిగా టీ చేసి ఒక కప్పు తను తాగి వినయ్‌కు ఇంకో కప్పు అందించడం పరిపాటి. వినయ్ టీని రెండు కప్పుల్లో పోసి సౌదామిని కోసం వెతుక్కున్నాడు. ఆమె కళ్ళు మూసుకుని పడుకుంటే అలసిందేమో అని లేపకుండా టీ ఫ్లాస్కులో పోసి మళ్ళా సాయంత్రం దాకా రాతలో నిమగ్నమైపోయాడు. రాస్తున్న కాగితాలు ఫైల్లో పెట్టి టేబుల్ మీద ఉంచి, ఏదో పత్రిక కార్యాలయంలో పనివుంటే అటుగా వెళ్తూ సౌదామిని నిర్లిప్తంగా ఉంటే 'ఏం ఆలా వున్నావు. ఒంట్లో బాగులేదా?' అన్నాడు.

'నాకేం! బాగానే ఉన్నా'నంటూ ముక్తసరిగా,ముభావంగా సంభాషణ పొడిగించకుండా ఊరుకుంది. ఆమె హుషారుగా లేకపోవడంతో రాస్తున్న కథను వినిపించాలన్న ప్రయత్నం వాయిదావేసి బయటకు వెళ్ళిపోయాడు వినయ్.

"ఏం తల్లీ! ఒంట్లో నలతగా ఉందా? అదోలా ఉన్నా"వని అత్తగారు అడిగితే "ఏం లేదత్తయ్యా!" అని ఊరుకుంది.

రెండు రోజులపాటు కొడుకూ కోడలు మధ్య ఏదో సన్నటి మంచు తెర ఆవరించినట్టు శాంతమ్మకు తోచింది. సాయంత్రం భోజనాల వేళ చతురోక్తులూ, ఛలోక్తులూ ఆమెకు వినపడలేదు.

మరునాడు ఎప్పటిలాగానే బ్యాంక్‌కి తెమిలి వెళ్ళబోయిన సౌద, మనసులో పేరుకుపోయిన విసుగుదలతో సెలవు చీటీ పంపి ఇంట్లోనే ఉండిపోయింది. వినయ్ ఏదో పనిమీద ఉదయాన్నే వెళ్ళిపోయాడు. అత్తగారి భోజనం పూర్తిచేసి, మాత్రలు వేసుకుని విశ్రమించే మధ్యాహ్నపువేళ సౌదామినికి ఏమీ తోచక బాల్కనీలోకి వెళ్ళింది. అప్పుడే పని ముగించి కాళ్ళూ చేతులూ కడుక్కుంటున్న ఎల్లమ్మ ఎదురుపడగానే విసుగ్గా గదిలోకి వచ్చేసింది. "బ్యాంక్‌కి వెళ్ళి ఉంటేనే బాగుండేది" అని నొచ్చుకుంటూ టేబుల్ మీద ఉన్న ఫైలు తీసి అందులోని కాగితాలు తిరగేసి చూసింది.

ఉత్తమ పురుషలో ఒక కథ రూపుదిద్దుకొంటోంది. కాలక్షేపానికి ఆ కథని చదవసాగింది.

"చిన్నతనంలో తరుచూ కళ్ళపడే దృశ్యం ఒకటి నాకు వింతగా తోచేది. అర్థమయ్యేది కాదు. వీధి చివర ఉన్న రత్తమ్మ గురించి బామ్మ అమ్మతో ఎప్పుడూ ఘర్షణ పడేది. అలా దాన్ని చేరదీసి అందలం ఎక్కిస్తే రేపు కొంపలు కూలుస్తుంది జాగ్రత్త అని హెచ్చరించేది. బామ్మకి ఎందుకో రత్తమ్మ అంటేనే మంట. రత్తమ్మ పొడగరి. దృఢమైన శరీరం. నల్లని ఛాయ. ఆ కళ్ళలో వింత వెలుగు. పాతికేళ్ళు దాటని వయసు. పొలాల్లో ఉడుపులు, కోతలు, కలుపుతీతలు చేసుకుని బ్రతికేది. అమ్మ కబురు పెట్టిందే తడవుగా వచ్చి ఏ సాయం కావాలన్నా కాదనకుండా చేసేది. బామ్మ మా ఊరు వచ్చాక ఈ చనువును మెచ్చేదికాదు. మరి అమ్మలో బలహీనత ఏమో కానీ రత్తమ్మని చేరదీసి, చిరుగుపట్టని చీర కానీ దుప్పటి కానీ ఉంటే దాచి, ఆమెకు ఇచ్చేసేది. పెరట్లో గడప మీద విస్తరు వేసి ఊరగాయా, పులుసూ వేసి అన్నం పెట్టేది. మా ఊరగాయ రుచంటే పడిచచ్చేది రత్తమ్మ.

అప్పటికి నాకు నాలుగు నిండి ఐదు నడుస్తోంది. అంత చిన్న ప్రాయంలో అందలం ఎక్కించడమంటే ఏంటో, కొంపలు కూల్చడమంటే ఏంటో అర్థంకాక పోయినా, రత్తమ్మంటే బామ్మకి ఇష్టం లేదనీ, అమ్మకి రత్తమ్మ అంటే ప్రాణం అనీ అర్థమైపోయింది. బామ్మ కోపగించుకున్నప్పుడు అమ్మ కళ్ళ నీళ్ళు పెట్టుకుంటే నాకూ ఏడుపొచ్చేది. అమ్మంటే జాలి వేసేది. నాక్కూడా రత్తమ్మ అంటే ఎంతో ఇష్టం. పొలంలో ఉడుపులూ, కోతల సమయంలో పాడుకునే పాటలూ అప్పుడప్పుడు పెరట్లో పాడి వినిపించేది.

తమ్ముడు అప్పటికి బాగా చిన్నవాడు. నీరసంగా కీచుగొంతుకతో శక్తిలేనట్టు ఏడిచేవాడు. ఏదో కారణంగా అలా ఏడుస్తూనే ఉండేవాడు. ఒకచేత్తో మొలతాడు పట్టుకుని ఎంతో కష్టంమీద లేచి నిలబడే ప్రయత్నం చేసేవాడు. నిలబడలేక చతికిలబడిపోయేవాడు. వాడి మొహంలో ఏదో దైన్యం. అమ్మ వాణ్ణి చూస్తూ దిగాలుగా ఉండేది. నాన్నా అమ్మా వాడి ఆరోగ్యం గురించి ఎప్పుడూ మాట్లాడుకునేవారు.

అడ్డమైన వాళ్ళూ ఇంట్లో తిరుగుతే దిష్టి తగుల్తుంది అనేది బామ్మ. అలా అంటూ తమ్ముడి అనారోగ్యం చూపి తన వాదాన్ని సమర్థించుకోబోయేది. ఏదో మంత్రించిన

తాయత్తు మొలకి కట్టేది. గుడిలో కొబ్బరి కాయలు కొట్టేది. బామ్మ అలా కోవెల వేపు వెళ్ళినట్టు ఎలా తెలిసేదో ఏమో రత్తమ్మ వచ్చేది. అమ్మ రత్తమ్మకి అన్నం పెట్టేది. ఊరగాయ తనకిష్టమని వేసేది. రత్తమ్మ తమ్ముణ్ణి ఎత్తుకుని పెరట్లో చెట్టూ పిట్టా అని చూపించి ఆడించేది. ఏడుస్తున్నవాడు మంత్రించినట్టు ఏడుపు మానేసేవాడు.

మరుసటి ఏడాది ఇంటివాళ్ళు ఖాళీ చెయ్యమని ఒత్తిడి చేస్తే ఇంకో వీధిలోకి మారిపోయాం. రత్తమ్మ రాకపోకలు తగ్గిపోయాయి. ఆమె మొగుడుకి పట్నంలో ఏదో ఆఫీసులో ఉద్యోగం చిన్నది దొరికితే రత్తమ్మని తీసుకుని వెళ్ళిపోయాడని అమ్మ నాన్నతో చెప్తూఉంటే విన్నాను. బామ్మకి అనుకోకుండా పక్షవాతం వచ్చింది. మంచాన పడి తీసుకోకుండా పదిహేను రోజుల్లో పోయింది.

నాకు పదేళ్ళు నిండి పదకొండు వచ్చింది. చిన్న బజారు వెనకాల మైదానంలో సర్కస్ డేరా వేశారు. బయట చెట్లకు కట్టిన ఏనుగుల్నీ, గుర్రాల్నీ చూడాలని నేను తమ్ముడి చెయ్యి పట్టుకుని తీసుకుని వెళ్ళాను. తిరిగి మేం వస్తూ వుంటే అమాంతం గద్ద తన్నుకుపోయినట్టు రెండు చేతుల్తోనూ తమ్ముణ్ని ఎవరో లేపుతూవుంటే ఆశ్చర్యంగా పైకి చూశాను. రత్తమ్మ నవ్వుతూ నిలబడింది. ఎంతో ఆరోగ్యంగా కనబడింది. మొగుడికి ఉద్యోగం వచ్చాక కాయకష్టం చెయ్యడం తగ్గినట్టుంది. మొహం ఎంతో తేటగా ఉంది. తమ్ముణ్ణి ముద్దులతో ముంచేసింది. కొంతసేపు ఏడ్చింది. కాస్త ఆవేశం తగ్గి స్థిమితపడ్డాక నవ్వింది. ఎదురుగా ఉన్న పళ్ళ దుకాణంలోంచి నాలుగు అరటి పళ్ళు తెచ్చి రెండు నా చేతిలోనూ రెండు తమ్ముడి చేతిలోనూ పెట్టింది. నన్ను కూడా దగ్గరగా తీసుకుని అమ్మ బాగుందా అని అడిగింది. మళ్ళీ అమ్మని కలుస్తానని చెప్పి ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయింది.

వారం రోజుల తర్వాత వీధి గుమ్మంలో అమ్మతో రత్తమ్మ మాట్లాడుతోంది. "మా చిన్నాయనకి శానా సుస్తీ చేసింది. మా చిన్నమ్మ చిన్నబజారు దగ్గర పళ్ళ దుకాణం పెట్టుకు బతుకుతోంది. చూసిపోదామని వచ్చాను. రేపు ఎల్లిపోతాను" అని చెప్పి తనతో తీసుకుని వచ్చిన కొడుకుని చూపిస్తోంది. 'అమ్మగారికి దండమెట్టు' అంటూ ఉంటే వాడు సిగ్గుపడుతున్నాడు. సరిగ్గా తమ్ముడి ఎత్తు ఉన్నాడు. అలా ఆ రోజు వెళ్ళిన తర్వాత రత్తమ్మ ప్రసక్తి మా ఇంట్లో రాలేదు. నేను కాలేజీ చదువుకి పట్నం వెళ్ళి హాస్టల్‌లో ఉండి ఎప్పుడైనా శలవులు ఇస్తే మా ఊరు వచ్చేవాణ్ణి. తమ్ముడు, అమ్మా నాన్నల దగ్గరే వుండి చదువుతున్నాడు. నేను గ్రాడ్యుయేషన్ చేస్తూఉండగా వారం రోజులు శలవు దొరుకుతే మా ఊరు వచ్చాను.

ఇంట్లో కాలు పెట్టే సరికి ఎప్పుడూ సంతోషంగా ఎదురయ్యే అమ్మ చీర కొంగుతో కళ్ళు ఒత్తుకుంటూ కనుపించింది. తమ్ముడు వరండాలో ఏదో చదువుకుంటున్నాడు. అమ్మ ఏడుస్తోందా, కంట్లో ఏదైనా నలుసు పడిందా అని సందేహిస్తూ ఆందోళనతో ఇంట్లోకి వెళ్ళాను. నాన్న గారు పడక కుర్చీలో పడుకుని వార్తా పత్రిక చదువుతున్నారు.

నేను స్నానం చేసి వచ్చాక కంచంలో అన్నం వడ్డిస్తూ 'నీకు రత్తమ్మ జ్ఞాపకం ఉందిరా'

అని అమ్మ అడిగింది. 'ఎందుకు జ్ఞాపకం లేదూ' అని ఉత్కంఠతో చూశాను అమ్మవేపు.

"పాపం! కుక్క కరిచి చనిపోయిందట. దాని పిన్నమ్మ పొద్దున్నే కనబడి చెప్పింది" అని నిట్టూర్చింది. నా చిన్నతనంలోని దృశ్యాలెన్నో జ్ఞాపక తెచ్చుకుంటూ చాలా కాలం నా మనసులో ఉన్న ఒక సందేహాన్ని ప్రశ్నగా సంధించాను. "అమ్మా! రత్తమ్మ అంటే నీకెందుకంత అభిమానం?" అన్నాను.

అమ్మ కంచంలో కూర వడ్డిస్తూ నా వేపు చూసింది. నాకు ఎలా చెప్తే అర్థమౌతుందా అని ప్రయత్నిస్తున్నట్టు ఒక్క క్షణం నిశ్శబ్దం. ఆ తరువాత "వినయ్! నిజంగా నువ్వెంత అదృష్టవంతుడివిరా!" అంటూ గతాన్ని తవ్వింది.

"నువ్వు పుట్టినప్పుడు నేను ఎంతో ఆరోగ్యంగా ఉండేదాన్ని. నీకు పాలు పుష్కలంగా సరిపోయేవి. నీకు ఏ లోటూ లేకుండా బొద్దుగా పెరిగావు. రెండేళ్ళు నిండుతున్నా నా దగ్గర పాలు మానకుండా మారంచేస్తూఉంటే నీ చేత పాలు మానిపించడానికి ఎంతో కష్టపడవలసి వచ్చింది. మరి తమ్ముడు పుట్టినప్పుడు నాకు పెద్ద జబ్బు చేసింది. పాలు వాడి ఆకలి తీర్చేఅంతగా ఉండేవికావు. నా తెలివితక్కువ తనంతో ఆ సంగతి నేను తెలుసుకోలేక పోయాను. నాలుగైదు నెలలు అలా చాలీ చాలని ఆహారంతో నీరసించిపోయాడు. వాడి కాళ్లమీద నిలబడలేక పోయేవాడు. ఇక నడిచే శక్తి ఎక్కడ? మన ఊళ్ళో ఉన్న ఇంగ్లీషు డాక్టరమ్మకు చూపించాను. 'పాలు చాలక బాగా నీరసించిపోయాడు. డబ్బా పాలూ, పోత పాలూ జీర్ణం చేసుకోలేనంత నీరసంగా ఉన్నాడు. పిల్లలకి చనుబాలు మించిన ఆహారం లేదు. ఎంత ఖరీదైన డబ్బా పాలుకూడా దానికి దగ్గరగా వెళ్లే ప్రయత్నం చేస్తాయి కాని దానితో సరిగ్గా పోటీ పడలేవు' అని నిట్టూర్చింది. యారోరూట్ పొడిని నీళ్ళలో కలిపి తరుచూ పట్టమ్మని చెప్పింది. తమ్ముడు బతుకుతాడా లేదా అని భయపడిపోయి దిగాలుగా ఉన్న సమయంలో దేవతలా నా మనసులో మెదిలింది రత్తమ్మ.

ఆమె కూడా నాలాగే బాలింత. ఎప్పుడైనా కాస్త ఊరగాయ పెట్టమని వచ్చేది. నాకు పనుల్లో సహాయం చేసిపెట్టేది. "రత్తమ్మా! నీకు పుణ్యం ఉంటుంది. నా కొడుక్కి కాస్త పాలు ఉంటే పట్టి బ్రతికించు" అన్నాను. "నా పిల్లడు తాగినాక, శానా పాలు మిగిలిపోతాయి. నేనేం చేసుకుంటానమ్మా" అని వచ్చి తమ్ముడికి రోజా కాసిన్ని పాలిచ్చి కొత్తగా జీవం పోసింది. మీ బామ్మకు చాదస్తం. నా బాధ అర్థం చేసుకోక పోయేది. రత్తమ్మకి చనువిస్తున్నానని కోపగించుకునేది" అని అమ్మ గతాన్ని తలుచుకుంటూ చెప్పింది.

రత్తమ్మ ఇంట్లోకి వచ్చాక తమ్ముడు ఏడుపు ఆపడం నాకు లీలగా గుర్తొచ్చింది. రత్తమ్మ తమ్ముణ్ణి పెరట్లో మొక్కల్లో కూర్చోబెట్టుకోడం కళ్ళకు కట్టినట్లు కనిపించింది.."

కథ అలా అర్థాంతరంగా ఆగిపోయింది. పూర్తి చెయ్యవలసిన ఆ కథని చదివిటేబుల్ మీద పెట్టింది సౌదామిని. అత్తగారు గదిలోకి రావడం చూసి "భోజనం చేశాక మాత్రలు వేసుకున్నారా?" అని జ్ఞాపకం చేసింది. వేసుకున్నానని చెప్పి బాల్కనీలోకి పోయి నిల్చున్న

శాంతమ్మకు వేపచెట్టు కింద పసివాణ్ణి చేత్తో పట్టుకున్న ఎల్లమ్మ కనిపించింది. ఎల్లమ్మని చూస్తూ బొమ్మలా కాస్త సేపు అచేతనంగా నిలుచుండి పోయింది. బుక్ షెల్ఫ్‌లోంచి ఏదో పాత కథల పుస్తకం తీస్తున్న సౌదామిని అలా బాల్కనీలో నిల్చున్న అత్తగారిని చూస్తూ 'తల్లీ కొడుకులిద్దరూ ఆ బాల్కనీకి అలా వింతగా అతుక్కుపోతా'రని మనసులో అనుకుంది.

రెండు రోజులు తర్వాత ఒక ఆదివారం ఉదయం తొమ్మిది గంటల వేళ వినయ్ తన పని మీద ఎక్కడికో బయటకు వెళ్ళాడు. సౌదామిని రోజులాగ ఉరుకుతూ బ్యాంక్‌కి వెళ్ళనక్కరలేదు. కాస్త ఆలశ్యంగా నిద్ర లేచి కాఫీ తాగి పాత కథల పుస్తకం చదువుతూ గదిలో కూర్చుంది. చిన్నతనంలో ఎప్పుడో చదివిన కాబూలీవాలా కథ అందులో కనిపించింది. సుప్రసిద్ధ రచయిత ఏం రాసినా దాని చుట్టూ కాస్త గ్లామర్ పేరుకుంటుంది కాబోలు. ఈ కథలో ఉన్న ప్రత్యేకత ఏమిటి? అని తనలో అనుకుంటూ ఉంటే క్రిందను అత్తగారి మాటలు వినిపిస్తున్నాయి. ఏదో కొత్త గొంతు బదులు పలుకుతోంది.

గదిలోంచి బాల్కనీలోకి వెళ్ళి కిందకు తొంగి చూసింది. చేతిలో ఒక వంగపండు రంగు చీర పట్టుకుని అత్తగారు నిలబడింది. ఇటుక మేట మీద నిద్రపోతూ మొన్న తనకు కనుపించిన నల్లని పడుచు అత్తగారికి ఎదురుగా చంకలో పిల్లాడితో నిలబడింది.

"నన్ను పిల్చినవులే దొరసానీ!"

"అవును- నీ పేరు?"

"ఎల్లమ్మ...."

"ఏ ఊరు..."

"ఖానాపురం"

"నాకేం పనిలేదు నీతోటి. మధ్యాహ్నం పూట ఎండలో అటు చంటి పిల్లణ్ణి సాకుతూ ఇటు ఇటుకలు మోస్తూ తిరుగుతూ వుంటే చూస్తూ ఉంటాను. నువ్వూ నీ మొగుడూ ఆ వేప చెట్టు కింద పాకలో ఉంటారు కదూ!"

"అవు... దొరసానీ.... ఆ గుడిసెల ఉంటాం. కష్టం చేసుకు బలికేటోళ్ళం. మా బస్తీ గుత్తదారు పని జూపిస్తే ఈడకొచ్చినం. ఈ బంగలా కట్టుడు అయిన్దాక ఈడనే పడుంటాం. రేతిరి సీకులూ, సిమ్మెంటు ఎవలు గుంజుకోకుంట కాసుకుని, పొద్దుగాల గుత్తదారు చెప్పిన పనిజేసుకుంటాం."

"నీ కొడుక్కి ఏం పేరు పెట్టావ్?"

"బాల్రాజు... ఆడితో ముచ్చటలాడమంటడు. పన్జేయనీయడు..."

"పేరుకు తగ్గట్టే రాజులా ఉన్నాడు. నీకీ చీర ఇవ్వాలనిపించింది. పిలిచాను. కట్టుకుంటావా?"

"ఎందుకు కట్టుకోను దొరసానీ. నీ పేరు చెప్పుకుంటా".

తన చంకలో ఉన్న పసివాణ్ణి ముద్దుపెట్టుకుంటూ రోడ్డు దాటి ఎదురుగా ఉన్న వేపచెట్టు

దిశగా వెళ్ళిపోయింది ఎల్లమ్మ. ఈ దృశ్యాన్ని చూస్తూ తల్లీకొడుకుల్ని ఆ నల్లనామెవరో బాగానే ఆకట్టుకుంది అని మనసులో అనుకుంది సౌదామిని.

ఆ సాయంత్రం అంతా కలిసి భోజనాలకు కూర్చున్న వేళ అన్నం వడ్డిస్తున్న శాంతమ్మ "నీ చిన్నతనంలో మన ఇంటికి వస్తూ వుండేది, రత్తమ్మ. నీకు జ్ఞాపకం ఉందిరా వినయ్...." అని అడిగింది.

"తమ్ముణ్ణి ఎత్తుకుని ఆడించి పాలిచ్చేది. ఆ రత్తమ్మేగా? అన్నట్లు చెప్పడం మరిచాను. మన ఇంటికెదురుగా మేడింటి పని జరుగుతోంది చూశావా? అక్కడ పని చేసేవాళ్ళలో ఒక మనిషి అచ్చం రత్తమ్మలాగే ఉంటుంది. ఈ మధ్య ఒక మధ్యాహ్నం నేను చూసి ఆశ్చర్యపోయాను. మన ఊరు రత్తమ్మ మళ్ళీ బ్రతికి, చిన్నదైపోయి ఇక్కడకు రాలేదుకదా అనిపించింది. నీకు చూపించాలనుకున్నాను. కానీ నువ్వు భోజనం చేసి నిద్రపోతున్నావ్" అన్నాడు వినయ్.

"మీరే బాధపడనక్కర్లేదు. అత్తయ్య ఇవాళ ఉదయమే ఆ మనిషిని కనిపెట్టేశారులా ఉంది. ఇంటికి పిలిచి, ఇంటర్వ్యూ చేసి ఒక చీర కూడా ఇచ్చారు" అని గలగల నవ్వుతూ వాళ్ళ మాటల్లో మాట కలిపింది సౌదామిని. నిరామయంగా సాగిన ఆ నవ్వులో వినయ్‌కు కోటివీణలు వినిపించాయి. నాలుగు రోజులుగా ఆమె కళ్ళలో తను వెతుకుకుంటున్న వెలుగు మళ్ళీ చూసిన సంతోషంతో. "ఇవాళ మనం ఎంత రాత్రయినా సరే ఒక కథ పూర్తి చెయ్యాలి... పద" అని తన గది వేపుగా తీసుకుపోయాడు.

"మీ పెద్దబ్బాయిని బాగా ముద్దు చేసి పెంచినట్టున్నారత్తయ్యా! అనుకున్న దేదైనా ఆ క్షణంలో అయిపోవాలి. మీరు మందూ, మాత్రలూ వేసుకోవడం మరచిపోకండి" అని గుర్తు చేస్తూ వినయ్‌ని అనుసరించింది సౌదామిని.

వాళ్ళ ఇద్దరిమధ్యా చోటు చేసుకున్న అన్యోన్యతను చూసి తృప్తిగా తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది శాంతమ్మ.

(జాగృతి 13-12-1993)